

ایبنینو کوکوسس

(Echinococcosis)

، ناروغی واقع
کیدل په افغانستان
کی پیژندل شویدی.

۱. تعریف

ایکونوکوس (Echoncoccus) یو پرازیتی انکشن دی چه د منځ
محلی عمر لرونکی ایکونوکوس (*Echinococcus*) پلن چنجی پواسطه منځ ته راخی.

۲. عامل

ایکونوکوسس (Echinococcosis) د ایکونوکوسس گرانولوس (Cestode) په واسطه چه یو فیته ئی تانیدا (*Echinococcus granulosus*) پرازیت دی منځ ته راخی او د *Taeniidea* فامیلی پوری مربوط دي.
د دی پرازیت د ژوند دوران غیر مستقیم ډول دی او د خپل تکامل لپاره دواړو میزبانو
یعنی منځ ګری میزبان (پسه، وزی، غوایان) او نهائی میزبان (سبی) ته ارتیا لري.

۳. انتقال

د ایکونوکوسس گرانولوسس (*E.granulosis*) نهائی میزبان، عمدتاً غوشی خورونکی Canids، هغه وخت مبتلا کوي چه د منځ محلی میزبان (پسنه، وزی، غوایان) له غوبنو سره سیستونه و xorی. دا سیستونه د سپو په کولمو کی تکامل ته رسبری. د دی پرازیت هکی د سپی د فضلله موادو سره محیط ته غورزوں کیږی او د خو میاشتو لپاره په څر څای او باغونو کی ژوندی پاتی کیږي. کله چه منځ محلی میزبانو لکه پسنه، وزی او غواگانی دا هګی وxorی نو په دوی کښی په لاروا بدليږي او د بدن مختلفو برخو ته درومي او سیستونه جوړوی چه اکثرآ په ینه کی وی او لړ اندازه په پیوس کی هم موندل کیږي.

په افغانستان کی د خارویو ساری رنخونه

۴. اخته کیدونکی خاروی

په خاص ډول هغه خاروی چه په دی ناروغری اخته کیروی هغه پسونه، وزی، غواگانی، میبنی او اوینان دی. انسانان هم کولای شی کله چه دوی د دی پرازیت هگی د خولی له لاری واخلی په ينه، بیستورکو او معز کی سیستونه جوروی. دا هگی ممکن په سابو، میوو او وبنو یا ککرو اوبو کی موندل شی. د رمی سپی د انسانو په مبتلا کولوکی مهم رول لري.

ایكونو کوسس **Echinococcosis** یوه بیر و خیم ساری رنځ دی.

۵. کلینیکي نښی

د تقریج دوره ئی اوږده ده. کلینیکي نښی صرف په منځ محاله میزبان کی لیدل کیروی او اکثراً کلینیکي علامی د ځانه سره نه لري او غیر اعراضی سیستونه په مسلخ کی په تصادفي ډول موندل کیروی. اکثریت د سیستونو په ينه اوپیوس کی موندل کیروی لافن دا سیستونه ممکن په نورو عضوو کی هم پیداشی. کله چه سیست دیر غټ شی بیا لکه د ينې بي نظمي، حبن او زیری په شان اعراض منځ ته راوري. همدارنګه برانکو نمونيا جمع کی شمیرل کیروی.

۶. غیرمعمولی موندنۍ

په منځ محالی میزبان کی سیستونه اکثراً انفرادي، له مایع خخه ډک او د فبروزی جدار په واسطه احاطه شوي وی. دېری له ۱-۷ سانتی مترو پوری قطر لري لافن بعضی سیستونه تر ۲۰ سانتی مترو هم رسپیری. بعضی سیستونه متقلص، نکروتیک يا مکروبی کیروی. دېری د دی سیستونو په ينه او کم ئی په پیوس کی موندل کیروی.

۷. تشخيص

د غایطه موادو روتنین معاینات په اصلی میزبان کی د اعتبار ور نه دی ځکه چه د دی پرازیت هگی د نورو پلنو چنجیانو هګیو سره ورته والی لري. په یو منځ محالی میزبان کی ایكونو کوسس (**Echinococcosis**) عمدہ په نکروپسی او یا په مسلخ کی د غوبنی د معاینی په وخت کی تشخيص کیدای شي. سپرولوژیکی آزمونینی په عمومی ډول په کورنیو خارویو کی نه کارول کیروی.

په افغانستان کی د خاریو ساری رنخونه

۸. درمنه

ایکونوکوسس (*Echinococcus*) په اصلی میزبانونو کی کیدای شی چه دیو تعداد چنجیو ضد درملو په واسطه چه په هغو کی پرازیکونیت (*Praziquantel*) (Droncit) شامل دی تداوى شی.

په منځ حاله میزبانونو کی پرته له جراحی عملیات کومه درمنه نه لرى او هغه هم په مالونو کی چندان مناسب نه وي.

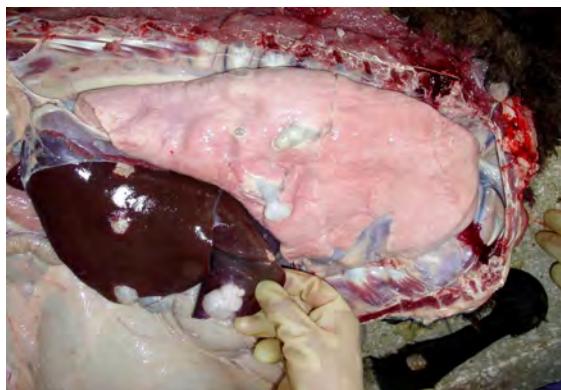
۹. مخنيوي او ڪنترول

دا ناروغری په سېو او پشو گانو کی وقایه کیدای شی یعنی سېپی او پشوگانی پری نه بنوبل شی تر څو د اخته څاروو غوبنۍ په ځانګړي توګه داخلی اعضاوو وxorri. سېو ته باید د

پسونو، وزو او غوايانو خامی اعضاوی (فضلات، ینه او نور) ور نه کړل شی.

د سېو خصوصاً د پسو د رمو د سېو منظمه معاینات او درمنه د څارویو د ایکونوکوسس (*Echinococcosis*) په واقعاتو کی کموالی را وستلای شی. د انسانانو د وقایي لپاره سېپی باید دسابو له پتو څخه لرى وسائل شی تر څو د سابو د ککرتیا (د سېپی د غولو د هګیو پواسطه) مخه ونیول شی.

صحی یا روغتیائی تدبیرونه لکه د لاسونو مینځل مخکی له غذا خورلو او یا پس د سېپی له تماس څخه باید جدا مراءعات شی. دیری سیستونه په پسونو او وزو کی فوق العاده ساری دی په دی اساس دمسلخ کارکونکی باید په ځانګړي توګه دیر احتیاط وکړي. دیری سیستونه په غوايانوکی معقم وي او خطر ئی انسانانوته دیرکم وي.

دایکونوکوسس (*Echinococcus*) سیست د پسه په ینه او پیوس کی.